

«КЕЛІСІЛДІ»

«№51 бөбекжайы» КМҚК КК төрайымы
Ничепай О.Н.

«БЕКТЕМІН»

Қостанай облысы әкімдігі білім
басқармасының «Қостанай қаласы білім
бөлімінің «№ 51 бөбекжайы» КМҚК
менгерушісі

Маутова А.Ж.

ПЕДАГОГТЕРДІҢ КӘСІБИ ӘДЕП КОДЕКСІ

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Қостанай қаласы
білім бөлімінің «№ 51 бөбекжайы» КМҚК

ПЕДАГОГТЕРДІҢ КӘСІБИ ӘДЕП КОДЕКСІ

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Қостанай қаласы білім бөлімінің «№ 51 бөбекжайы» КМҚК

1 бөлім. Жалпы ережелер.

1.1. Педагогтің кәсіби әдеп кодексі (бұдан әрі-педагог) Қазақстан Республикасының Конституциясына, "Білім туралы" 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңына, Халықаралық еңбек ұйымының талаптарын, Жарғыны және өзге де ішкі құжаттарды ескере отырып, Қазақстан Республикасы заңнамасының ережелеріне сәйкес әзірленген және ұйым қызметкерлерімен басшылыққа алынатын қағидалар мен қағидаттардың жиынтығын білдіреді.

1.2. Өз қызметін жүзеге асыру кезінде мұғалім келесі принциптерді басшылыққа алады: адамгершілік, заңдылық, демократия, әділеттілік, кәсібилік, өзара сыйластық.

2 бөлім. Педагог қызметінің негіздері.

2.1. МДҰ педагогының жеке басы.

2.1.1. Мұғалімнің кәсіби этикасы шақыруды, еңбекке адалдықты және өз міндеттерін орындауда жауапкершілікті сезінуді талап етеді.

2.1.2. Мұғалім өзіне талап қояды, өзін-өзі жетілдіруге ұмтылады. Ол өзін-өзі бақылау, өзін-өзі анықтау және өзін-өзі тәрбиелеумен сипатталады.

2.1.3. Мұғалім өзінің білім алуымен, біліктілігін арттырумен, еңбектің озық әдістерін іздеумен айналысады.

2.1.4. Мұғалім өзіне жүктелген педагогикалық жұмыстың сапасы мен нәтижесіне – бала тәрбиесіне жауапты.

2.1.5. Мұғалім өз қамқорлығында қалған балалардың физикалық, интеллектуалдық, эмоционалдық және рухани қорғалуына жауапты.

2.1.6. Мұғалім білім беру мекемесінің әкімшілігімен жүктелген функциялар мен сеніп тапсырылған ресурстар үшін жауап береді.

2.1.7. Мұғалім кез келген қиын коммуникативті жағдайда пропорция сезіміне және өзін-өзі бақылауға ие. Қарым-қатынаста шынайы күлімсіреу – бұл «сапаның белгісі» және кәсіби құзыреттілік.

2.1.8. Мұғалімнің сыртқы келбеті жалпы қабылданған іскерлік стильдің әлеуметтік нормаларына сәйкес болуы және көзге аса көрінетін бөлшектерді болдырмауы керек.

2.2. Билік, абырой, бедел.

2.2.1. Мұғалім өзінің мінез-құлқымен мұғалімнің тарихи қалыптасқан кәсіби намысын қолдайды және қорғайды.

2.2.2. Мұғалім ұлттық және жалпыадамзаттық мәдени құндылықтарды өскелең ұрпаққа жеткізеді және мәдени даму процесіне барынша атсалысады.

2.2.3. Мұғалім өзінің тікелей міндеттерін орындауда да, мектепке дейінгі мекемеден тыс жерде де тасымалдаушы және мәдениетті насихаттайды.

2.2.4. Тәрбиеленушілермен, ата-аналармен (занды өкілдермен) және әріптестермен қарым-қатынаста мұғалім ізетті, сыпайы. Ол әрбір жеке жағдайға сәйкес келетін этикалық стандарттар мен ережелерді біледі және сақтайды.

2.2.5. Мұғалімнің беделі біліктілікке, әділдікке, әдептілікке, шәкірттеріне қамқорлық жасай білуге негізделген. Мұғалім қоғамда дұрыс және жалпы қабылданған әдістерді қолдана отырып, өз беделін жасайды.

2.2.6. Мұғалім өзінің жақсы үлгісімен үйретеді, айыптаудан аулақ болады және өзі байқай алмайтын нәрсені басқалардан талап етпейді.

2.2.7. Мұғалімнің жеке өміріне қол сұғылмау құқығы бар, бірақ оның таңдаған өмір салты мамандығының беделіне нұқсан келтірмеуі, оның тәрбиеленушілермен және әріптестерімен қарым-қатынасын бұзбауы, кәсіби міндеттерін орындауға кедергі болмауы керек.

2.2.8. Ішімдік ішу және басқа да уытатын заттарды теріс пайдалану ерте тәрбие беру мұғалімі мамандығына сәйкес келмейді.

2.2.9. Мұғалім өз беделін бағалайды.

Бөлім 3. Білім беру қатынастарының басқа қатысушыларымен қарым-қатынас.

3.1. Мұғалім мен тәрбиеленушілер арасындағы қарым-қатынас.

3.1.1. Мұғалім баланың жасына сәйкес танымдық, сөйлеу, физикалық, әлеуметтік-коммуникативтік және көркемдік-эстетикалық дамуы үшін оңтайлы жағдай жасайды.

3.1.2. Мұғалім оқушылардың дүниені түсінуге деген ынтасын арттыруға, олардың өз күштері мен мүмкіндіктеріне сенімін нығайтуға ұмтылады, олардың болашақ оқу іс-әрекетіне мотивациялық қатынасы мен эмоционалдық жағдайына жауапты.

3.1.3. Мұғалім ең алдымен өзіне талапты болуы керек. Мұғалімнің оқушыға қоятын талаптары оң және негізді болуы керек. Мұғалім пропорция сезімін және өзін-өзі бақылауды жоғалтпауы керек.

3.1.4. Мұғалім оқушылардың бойындағы жағымды қасиеттер мен қарым-қатынастарды дамытуға ықпал ететін жұмыс әдістерін таңдайды: дербестік, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі тәрбиелеу, ынтымақтастыққа ұмтылу және басқаларға көмектесу.

3.1.5. Мұғалім балалардың мінез-құлқы мен жетістіктерін бағалағанда олардың өзін-өзі бағалауы мен өзіне деген сенімін нығайтуға, олардың даму мүмкіндіктерін көрсетуге, белсенділікке деген ынтасын арттыруға ұмтылады.

3.1.6. Мұғалім бейтарап, барлық тәрбиеленушіге бірдей мейірімді және қолдау көрсетеді. Оқушыны негізсіз төмендететін бағалау шешімдерін қабылдаған мұғалім оның қатесін дереу түзетуге тырысуы керек.

3.1.7. Оқушылардың жетістіктерін бағалауда мұғалім объективтілікке, әділдікке ұмтылады.

3.1.8. Мұғалім өзінің сөйлеу мәдениеті мен қарым-қатынас мәдениетіне үнсімі қамқорлық жасайды.

3.1.9. Тәрбиелік қарым-қатынастың басқа қатысушыларымен қарым-қатынаста мұғалім дұрыстығын сақтайды. Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, оқытушыға білім алушының өзі сеніп тапсырған ақпаратты басқа адамдарға беруге тыйым салынады.

3.1.10. Мұғалім өзінің қызметтік жағдайын асыра пайдаланбайды. Ол тәрбиеленушілерді және олардың ата-аналарын (заңды өкілдерін) пайдалана алмайды, олардан қандай да бір қызмет немесе жеңілдік талап ете алмайды.

3.1.11. Мұғалім білім алушының ата-анасынан (заңды өкілдерінен) оның еңбегі, оның ішінде қосымша жұмысы үшін сыйақы талап етуге құқығы жоқ. Мұғалім қосымша қызмет көрсетсе, еңбекке ақы төлеу шарттары жұмыстың басында келісіліп, келісім-шартта белгіленуі тиіс.

3.1.12. Мұғалім тәрбиелік қарым-қатынасқа қатысушылардың барлығының діни сенімдері мен саяси көзқарастарына төзімділікпен қарайды. Оның тәрбиеленушілеріне өз көзқарасын таңып, ілімді қолдануға құқығы жоқ.

3.1.13. Мұғалім оқушылармен, олардың ата-аналарымен (заңды өкілдерімен) және әріптестерімен өзара сыйластыққа негізделген тиісті қарым-қатынас стилін өз бетінше таңдайды.

Мұғалімнің мен ұстаздар қауымы арасындағы қарым-қатынас.

3.2.1. Мұғалімдер арасындағы қарым-қатынас ұжымдық, серіктестік және сыйластық принциптеріне негізделген. Мұғалім өзінің беделін ғана емес, әріптестерінің де беделін қорғайды. Ол тәрбиеленушілер немесе басқалардың көзінше әріптестерін кемсітпейді.

3.2.2. Мұғалім әріптестерімен қарым-қатынаста негізсіз және жанжалды қатығыстардан аулақ болады. Келіспеушіліктер туындаған жағдайда конструктивті шешімге ұмтылады.

3.2.3. Мұғалімдер ортақ тапсырманы орындауда олардың серіктестігіне кедергі келтіретін бәсекелестіктен аулақ болады. Мұғалімдерді өзара көмек, қолдау, ашықтық пен сенім біріктіреді.

3.2.4. Мұғалімнің құқығы мен міндеті әріптестерінің және мектепке дейінгі білім беру мекемесі әкімшілігінің қызметін бағалау болып табылады. Мұғалімді сын үшін қудалауға қатаң тыйым салынады. Сын, ең алдымен, ішкі болуы керек, яғни оның сыртында емес, оқу орнының ішінде болуы керек.

3.2.5. Сын оған мүлдем жауап болмаған жағдайда, егер ол МДҰ әкімшілігі тарапынан қудалау туғызса немесе қылмыстық әрекет анықталған жағдайда ғана жария етілуі керек.

3.2.6. Әріптестердің немесе МДҰ әкімшілігінің жұмысына, шешімдеріне, көзқарастары мен іс-әрекеттеріне бағытталған сын сынға ұшыраған адамды кемсітпеуі керек. Ол ақылға қонымды, сындарлы, әдепті болуы керек. Педагогикалық өмірдегі маңызды мәселелер мен шешімдер ашық педагогикалық пікірталас барысында талқыланып, қабылданады.

3.2.7. Мұғалімдер бір-бірінің қателері мен теріс қылықтарын жасырмайды.

3.3. МДҰ-ның әкімшілігімен қарым-қатынасы.

3.3.1. МДҰ сөз және сенім бостандығы, төзімділік, демократия және әділеттілік қағидаттарына негізделген.

3.3.2. Мектепке дейінгі мекемеде өзара сыйластықта, ізгі ниетте және ортақ тіл таба білуде көрінетін қарым-қатынас мәдениеті байқалады. Мұндай атмосфераның сақталуына МДҰ директоры жауапты.

3.3.3. МДҰ әкімшілігі қызметкерлердің саяси, діни, философиялық көзқарастарының, талғамдары мен пікірлерінің алуандығына шыдамдылық танытып, пікір алмасуға, келісіп, ортақ тіл табуға мүмкіндік туғызады. Мұғалімдердің әртүрлі мәртебелері, біліктілік санаттары мен міндеттері барлық мұғалімдерге өз пікірін бірдей білдіруге және өз сенімін қорғауға кедергі болмауы керек.

3.3.4. Мектепке дейінгі білім беру мекемесінің әкімшілігі педагогтарды сенімдері үшін немесе жеке ұнатуы немесе ұнатпауы бойынша кемсітуге, елемеуге немесе қудалауға болмайды. Мектепке дейінгі мекеме әкімшілігі мен әрбір педагог арасындағы қарым-қатынас теңдік принципіне негізделген.

3.3.5. Мектепке дейінгі білім беру ұйымының әкімшілігі педагогтың жеке өмірі туралы оның еңбек міндеттерін орындауына қатысы жоқ ақпаратты талап ете алмайды және жинай алмайды.

3.3.6. Мектепке дейінгі білім беру ұйымы басшысының бағалары мен шешімдері бейтарап болуы және педагогтардың нақты еңбегі мен фактілерге негізделген болуы керек.

3.3.7. Педагогтар білім беру ұйымдарының әкімшілігінен білім беру ұйымының жұмысына қатысты ақпаратты алуға құқылы. Мектепке дейінгі білім беру ұйымының әкімшілігі педагогтың мансабына және оның жұмысының сапасына әсер ететін ақпаратты жасыруға немесе тенденциялық түрде бұрмалауға құқығы жоқ. Педагог қауым үшін маңызды шешімдер білім беру ұйымдарында ашықтық және жалпы қатысу қағидаттары негізінде қабылданады.

3.4. Тәрбиеленушілердің ата-аналарымен (заңды өкілдерімен) қарым-қатынасы.

3.4.1. Педагог ата-аналарға (заңды өкілдерге) балаларды тәрбиелеу мәселелері бойынша кеңес береді, ата-аналар мен балалар арасындағы жанжалдарды азайтуға көмектеседі.

3.4.2. Мұғалім отбасына «кері байланыс» жасайды, оларға мектеп жасына дейінгі белгілі бір баланың өмірі мен жетістіктері туралы ақпарат береді. Ата-аналар (заңды өкілдер) өз баласының дамуы туралы толық ақпарат алуға құқылы. Мұғалімнің тұжырымдары мейірімді және оң.

3.4.3. Педагог балалардың ата-аналары (заңды өкілдері) туралы айтқан пікірін немесе ата-анасының (заңды өкілдердің) балалар туралы пікірін жария етпейді. Мұндай пікірді екінші тарапқа айтылған пікірді мұғалімге жеткізген адамның келісімімен ғана жеткізуге болады.

3.4.4. Мұғалімдер оқушылардың ата-аналарымен (заңды өкілдерімен) құрметпен және мейірімді қарым-қатынаста болуы керек. Олар ата-аналар комитеттерін мұғалімдерге тәттілер, құттықтаулар және осыған ұқсас іс-шараларды ұйымдастыруға шақырмайды.

3.4.5. Педагогтардың ата-аналармен (заңды өкілдермен) қарым-қатынасы балалардың тұлғасы мен жетістіктерін бағалауға әсер етпеуі керек.

3.4.6. Педагогтар мен ата-аналар (заңды өкілдер) арасындағы таныс қарым-қатынастар кәсіби қызметке кедергі келтіреді, ата-аналар арасында ішкі, құпия білім беру акпаратын таратуға ықпал етеді, білім беру ұйымының имиджіне нұқсан келтіреді. Ата-ана мен мұғалім арасындағы қарым-қатынас бейтарап және құрметті түрде «сізге» деген үндеу түрінде аты мен әкесінің аты бойынша жүргізілуі керек.

3.4.7. Педагог ата-аналарға (заңды өкілдерге) баланың құқықтарын және оның қадір-қасиетін қорғауға көмектеседі, қажет болған жағдайда оларға баланың бар құқықтары мен оларды сақтау тәсілдері туралы хабарлайды.

3.4.8. Педагог ата-ананың (заңды өкілдердің) өз баласын тәрбиелеуге өзіндік көзқарасы мен жеке көзқарасы болуы құқығын біледі. Қажет болған жағдайда мұғалім баланың ата-анасына (заңды өкілдеріне) психологиялық-медициналық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарымен байланысуды дұрыс ұсынады.

3.4.9. Мұғалімнің оқушылардың отбасының жеке өміріне қол сұғуға құқығы жоқ. Дегенмен, баланың денсаулығына (дене немесе психикалық) қауіп төнген жағдайда, педагог дер кезінде көмек көрсету үшін бұл туралы тиісті органдарға хабарлауы керек.

3.4.10. Мұғалімдер мен оқушылар арасындағы қарым-қатынасқа олардың ата-аналары (заңды өкілдері) көрсететін МДҰ қолдау әсер етпеуі керек.

3.5. Қоғаммен және мемлекетпен қарым-қатынасы.

3.5.1. Мұғалім – балалардың ұстазы, жаттықтырушысы, тәрбиешісі ғана емес, халық ағартушысы, мәдени құндылықтардың сақтаушысы, әдепті де білімді тұлға.

3.5.2. Мұғалім қоғамдағы келісімге өз үлесін қосуға тырысады. Ұстаз жеке өмірде ғана емес, қоғамдық өмірде де кикілжіңнен, жанжалдан аулақ жүреді. Ол басқаларға қарағанда қиындықтар мен келіспеушіліктерді алдын ала білуге және шешуге дайын, оларды шешу жолдарын біледі.

3.5.3. Мұғалім өзінің азаматтық борышы мен әлеуметтік рөлін жақсы түсінеді және орындайды, ерекше атап өтілген ерекшеліктен аулақ болады.

4-бөлім. Академиялық еркіндік және сөз бостандығы.

4.1. Мұғалім әртүрлі ақпарат көздерін пайдалануға құқылы.

4.2. Ақпаратты таңдау және оқушыларға беру кезінде мұғалім объективтілік, жарамдылық және орындылық принциптерін сақтайды. Ақпаратты болжамды түрде бұрмалауға немесе оның авторын өзгертуге жол берілмейді.

4.3. Мұғалім өз қалауы бойынша оқу іс-әрекетінің түрін таңдай алады және кәсіби тұрғыдан қолайлы болса, білім берудің жаңа әдістерін жасай алады.

4.4. Мұғалімнің аймақтық немесе мемлекеттік білім беру саясаты туралы, сондай-ақ білім беру процесіне қатысушылардың іс-әрекеттері туралы өз пікірін ашық (жазбаша немесе ауызша) білдіруге құқығы бар, бірақ оның мәлімдемелері тенденциялық анық емес, зиянды немесе қорлайтын болуы мүмкін емес.

4.5. Мұғалім оқу орнының ішкі қажеттіліктеріне арналған құпия қызметтік ақпаратты жария етпейді.

5-бөлім. Ақпараттық ресурстарды пайдалану.

5.1. МДҰ мұғалімдері материалдық және басқа ресурстарды мұқият және ақылмен пайдалануы керек.

5.2. МДҰ мұғалімдері жеке қажеттіліктер үшін пайдаланбауы керек:

• мүлік (үй-жай, жиһаз, телефон, факс, компьютер, көшіру жабдықтары, басқа да жабдықтар, пошта қызметтері, көлік құралдары, құралдар мен материалдар);

• жұмыс уақытын.

5.3. Мұғалімдерге заттар мен жұмыс уақытын пайдалануға рұқсат етілген жағдайлар МДҰ мүлкін сақтау ережелерімен реттеледі.

6-бөлім. Жеке мүдделер және бас тарту.

6.1. Мұғалім объективті болуы керек. Оның ресми шешімдері өзінің жеке мүдделеріне, сондай-ақ отбасы мүшелерінің, туыстарының және достарының жеке мүдделеріне бағынбайды.

6.2. Егер педагог өзі мүдделі шешімдер қабылдауға міндетті кенестің, Комиссияның немесе өзге де жұмыс тобының мүшесі болып табылса және осыған байланысты бейтараптықты сақтай алмаса, ол бұл туралы талқылауға қатысатын адамдарға хабарлайды және дауыс беруден немесе шешім қабылдаудың өзге де тәсілінен бас тартады.

6.3. Педагог басқа мекемемен, кәсіпорынмен немесе жеке тұлғалармен заңды дау бойынша мектепке дейінгі білім беру ұйымының мүддесін көрсете алмайды, егер оның осы іс бойынша серіктестермен жеке мүдделері немесе есеп-шоттары болса және ол істің сол немесе өзге нәтижесіне мүдделі болуы мүмкін. Ол өзінің мүддесі туралы МДҰ әкімшілігіне және істі қарайтын тұлғаларға хабарлауға міндетті.

7-бөлім. МДҰ сыйлықтар мен көмек.

7.1. Мұғалім – адал адам және Қазақстан Республикасының заңнамасын қатаң сақтайды. Пара алу да, беру де мұғалімнің кәсіби этикасына сәйкес келмейді.

7.4. Мұғалім оқушыларды немесе олардың ата-аналарын (заңды өкілдерін) сыйлықтар ұсынуға немесе тамақ дайындауға ұйымдастыру үшін басқа мұғалімдермен келіссөздер жүргізбейді, тілек білдірмейді, келіспейді.

7.5. Педагог тәрбиеленушілердің ата-аналарынан (заңды өкілдерінен) МДҰ кез келген риясыз көмегін қабылдай алады. Мұндай көмектің көрсетілгені туралы жұртшылықты хабардар ету және оның атынан оқушының отбасына көпшілік алдында алғыс айту қажет.

8-бөлім. Жұмысқа қабылдау және жоғары лауазымға ауыстыру.

8.1. МДҰ басшысы жаңа қызметкерді жұмысқа қабылдағанда немесе оны қызметке көтерген кезде бейтарап болуы керек.

8.2. Педагог өзі жұмыс істейтін білім беру ұйымына өзінің отбасы мүшесін, туысын немесе жақын досын қабылдау немесе жоғарыда аталған тұлғаларды жоғарылату үшін мектепке дейінгі білім беру ұйымының әкімшілігіне қысым көрсете алмайды. Бұл мәселені педагогикалық кеңесте қарауға және шешім қабылдауға қатыспауы керек.

8.3. Жұмысқа қабылдау, жоғарылату, жоғары лауазымға тағайындау және т.б. үшін кез келген нысанда сыйақы алуға жол берілмейді.

9-бөлім. Қорытынды ережелер.

9.1. МДҰ жұмысқа орналасуға өтініш берген кезде (еңбек шартына қол қойғанға дейін) басшы педагогты осы Кәсіби әдеп кодексімен қолын қойдыра отырып таныстыруға міндетті.

9.2. Педагогтың осы Кәсіби әдеп кодексінің ережелерін бұзуы педагогикалық ұжым жиналыстарында талқылануға жатады.